

ALEKSY BYCZKOWSKI



25 września 1971 r. zmarł dr Aleksy Byczkowski, profesor nadzwyczajny, kierownik Zespołu Nawozowego w Dziale Doświadczalnictwa Terenowego IUNG, były pracownik naukowy Uniwersytetu Poznańskiego i profesor Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu, wieloletni aktywny członek Polskiego Towarzystwa Gleboznawczego.

Prof. dr Aleksy Byczkowski urodził się 12 lutego 1906 r. w Łucku na Wołyniu jako syn nauczyciela gimnazjum. Wykształcenie średnie uzyskał w rodzinnym mieście, a studia na Wydziale Rolniczo-Leśnym Uniwersytetu Poznańskiego rozpoczął w 1927 r. Dyplom inżyniera (magistra) rolnictwa na podstawie

pracy pt. „Studia nad nawozami potasowymi” uzyskał w 1932 r.

Będąc jeszcze studentem w roku 1930 podjął pracę asystenta w Katedrze Gleboznawstwa i Rolnictwa u jednego z najwybitniejszych naszych agrochemików i gleboznawców — prof. dra F. Terlikowskiego. Awansując kolejno na stanowiska starszego asystenta i adiunkta pozostawał w Uniwersytecie Poznańskim do marca 1938 r. W okresie tym opracował pod kierownictwem prof. Terlikowskiego kilkanaście publikacji z zakresu nawożenia gleb. Jedną z nich pt. „Studia nad mechanizmem działania nawozów potasowych na plon roślin (jęczmienia)” przedstawił jako rozprawę na stopień doktora nauk rolniczych, który uzyskał w roku 1936.

W kwietniu 1936 r. został powołany przez Ministra Rolnictwa na stanowisko adiunkta w Państwowym Instytucie Naukowym Gospodarstwa Wiejskiego w Budgoszczy. Funkcję tę pełnił do pierwszych dni września 1939 r., pozostając nadal pod kierownictwem naukowym prof. Terlikowskiego.

Przez większą część okresu wojny przebywał w rodzinnym Łucku pracując początkowo jako nauczyciel szkół średnich, a po zajęciu Łucka

przez Niemców i zamknięciu szkół — jako agronom-agrochemik. W styczniu 1944 r. został przez okupantów przymusowo ewakuowany do Puław, gdzie znalazł pracę w Państwowym Instytucie Naukowym Gospodarstwa Wiejskiego na stanowisku kierownika Działu Żywienia Roślin i Nawożenia. Wreszcie, po kilkumiesięcznej przerwie w pracy spowodowanej przesuwaniem się frontu przez Polskę został przez dyrekcję PINGW skierowany z powrotem do Oddziału w Bydgoszczy. Tam w marcu 1945 r. objął kierownictwo Działu Nawożenia Mineralnego w nowo utworzonym Wydziale Badań Żyzności Gleb, Żywienia Roślin i Nawożenia.

Pod kierownictwem Prof. Byczkowskiego Wydział w krótkim czasie rozwinął bardzo ożywioną działalność naukową, co w trudnych powojennych warunkach nie było rzeczą łatwą. Między innymi gromadzono wówczas w Bydgoszczy, przy współpracy z ośrodkiem poznańskim kierowanym przez prof. Terlikowskiego, terenowe i laboratoryjne materiały do pierwszej glebowo-rolniczej mapy Polski (1 : 1 000 000) w nowych, powojennych granicach.

Po reorganizacji Państwowego Instytutu Naukowego Gospodarstwa Wiejskiego w roku 1950 i utworzeniu Instytutu Uprawy, Nawożenia i Gleboznawstwa powierzono Prof. Byczkowskiemu kierownictwo Bydgoskiego Oddziału IUNG i tamtejszego Zakładu Nawożenia. Na tych odpowiedzialnych stanowiskach inicjował i prowadził szeroko zakrojone badania z zakresu nawożenia i oceny nowych środków nawozowych, wymagające z reguły bardzo licznych serii doświadczeń polowych.

Profesor był również członkiem Rady Naukowej przy Ministerstwie Rolnictwa.

1 stycznia 1965 r. Prof. Byczkowski został decyzją Ministra Rolnictwa odwołany ze stanowiska kierownika Zakładu Nawożenia i mianowany kierownikiem Zespołu Nawozowego w Dziale Doświadczalnictwa Terenowego IUNG. Funkcję tę pełnił do śmierci.

Od pierwszego dnia asystentury w Zakładzie prof. Terlikowskiego na Uniwersytecie Poznańskim do ostatnich lat działalności w IUNG główną dziedziną pracy naukowej Prof. Byczkowskiego było nawożenie, w szczególności zaś nawożenie potasowe. Był w tym zakresie cenionym specjalistą i kilkakrotnie reprezentował polską agrochemię na konferencjach zagranicznych. Przez szereg lat (w okresie przed II wojną światową) uczestniczył w redagowaniu wydawanych w Poznaniu czasopism przeglądowych „Uprawa Roślin i Nawożenie” oraz „Gleba i Nawożenie Potasowe”.

Dorobek naukowy Prof. Byczkowskiego obejmuje ponad 60 publikacji. Większość z nich dotyczy zagadnień żywienia roślin i nawożenia. Ostat-

nio zakończył badania nad wartością nawozową polihalitów, których bogate złoża odkryte zostały niedawno w rejonie Władysławowa.

Prof. Byczkowski był badaczem niesłychanie skrupulatnym, wnikliwym, krytycznym i bardzo ostrożnym w formułowaniu wniosków naukowych. Rozległą wiedzę specjalistyczną łączył z głęboką znajomością ogólnych problemów współczesnego rolnictwa.

Obok badań naukowych, które stanowiły główny nurt działalności Prof. Byczkowskiego, na uwagę zasługuje Jego działalność dydaktyczna. Rozpoczął ją jeszcze w latach trzydziestych jako asystent na Uniwersytecie Poznańskim i kontynuował na tej uczelni po wojnie w latach 1947-1949.

We wrześniu 1954 r. Centralna Komisja Kwalifikacyjna dla Pracowników Nauki przyznała Mu tytuł profesora nadzwyczajnego. W tymże roku rozpoczął prowadzenie wykładów i ćwiczeń z gleboznawstwa i geografii gleb na Wydziale Biologii i Nauk o Ziemi Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu, początkowo w ramach prac zleconych, a od roku akademickiego 1958/59 jako pierwszy kierownik nowo utworzonego Zakładu Gleboznawstwa przy Katedrze Systematyki i Geografii Roślin. Na stanowisku tym pozostał do końca roku akademickiego 1962/63 wkładając wiele serca i starań w organizację tej młodej placówki uniwersyteckiej. W roku 1963, w związku z zarządzeniami ograniczającymi możliwość jednoczesnej pracy w dwóch instytucjach, zrezygnował z zajęć na uczelni toruńskiej pozostając wierny Instytutowi Uprawy Nawożenia i Gleboznawstwa w Bydgoszczy.

Profesor Byczkowski służył również z oddaniem sprawie upowszechniania wiedzy rolniczej wygłaszając podczas corocznych lustracji doświadczeń terenowych w kilku województwach liczne prelekcje na temat racjonalnego nawożenia. Wielokrotnie prowadził specjalne wykłady popularyzujące wyniki doświadczeń nawozowych wśród pracowników terenowych służb rolnych, a także uczestniczył jako wykładowca w kształceniu klasyfikatorów i redaktorów map glebowo-rolniczych dla wojewódzkich biur geodezji i urzędów rolnych.

Ważną dziedziną działalności Profesora Byczkowskiego była praca w Polskim Towarzystwie Gleboznawczym, do którego należał od chwili ukonstytuowania Towarzystwa w roku 1936. Przez wiele kadencji był członkiem Zarządu Poznańsko-Bydgoskiego Oddziału Towarzystwa. Był także członkiem Głównej Komisji Rewizyjnej tego Towarzystwa, a od roku 1965 pełnił również funkcję wiceprzewodniczącego Bydgoskiego Oddziału PTG. Od roku 1967 był członkiem zespołu redakcyjnego wydawanego przez PTG Przeglądu Naukowego Literatury Rolniczej i Leśnej.

Lata wytężonej i nieprzerwanej pracy zabrały Profesorowi Byczkowskiemu zdrowie i siły. Brak umiejętności oderwania się od zajęć dla re-

generacji przemęczonego organizmu już od dłuższego czasu niepokoił Jego przyjaciół i kolegów. Jednakże praca była Jego nałogiem, od którego nie potrafił uwolnić się nawet na krótko. Szafował swymi siłami bez umiaru, spędzając często całe noce nad zestawieniami wyników doświadczeń albo nad referatami dla Przeglądu Naukowej Literatury Rolniczej, paląc przy tym dziesiątki papierosów i pijąc ogromne ilości mocnej kawy lub herbaty.

Szczupły, ruchliwy, bezpośredni, skromny, uczynny — taki był do ostatnich chwil Swego niełatwego, pracowitego i tak nagle przerwane go życia. Takim pozostanie na zawsze w pamięci tych, którzy Go znali i ceni-
nili.

Zbigniew Prusinkiewicz